

BÖLÜM 3

DİJİTAL ALANDA ŞİDDET, YIKICILIK VE PERVERSİYONUN PSİKANALİTİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

■ Kübra KOÇ¹
■ Elif Yavuz SEVER²

SİBERPSİKOLOJİ VE SİBERPSİKANALİZ TARAFINDAN AÇILAN YENİLİKÇİ GELİŞMELER

Siberpsikoloji bir dönüm noktası olarak ele alındığında mevcut teknolojik gelişmeler işgücü piyasasına, işlerin doğasına eğitim biçimlerine dair tartışmaları gündeme getirmektedir. Aynı zamanda bireysel ve toplu özgürlüklere yönelik olası tehditler ve uyarılar gündeme gelmektedir. Yeni kırılmalar, yeni eşitsizlikler de ortaya çıkmaktadır. Teknolojik evrim, 20. yüzyılda inşa edilen psikoloji temelinde, insanın kendisi ve ötekilerle ilişkisini merkeze alarak sorgulatmaktadır. Bu bağlamda iki büyük değişiklik yaşanmaktadır. Her şeyden önce, makinelere kademeli olarak belirli bir derecede sosyal ve duygusal zeka bahşedilerek en çok talep edilen nesne, muhtemelen etkileşim kurulacak bir kişilik haline gelecektir. Bu durumun kullanıcılar için önemli sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Nesnelere insanlaştırıldığında, insanın robotlaşması riski çok uzak değildir. Aynı zamanda teknolojiler yalnızca bedenimizin bir uzantısı olarak algılanmakla kalmayacak, aynı zamanda ona giderek daha fazla entegre olacaktır (1).

Günümüzde marjinal ve patolojik olarak kabul edilen şeyler ileride yeni normallik biçimleri olarak kabul edilebilir (2). Başka bir deyişle, genellikle endişe verici bu değişikliklerde patolojiler için farklı biçimlerde düşünme fırsatlarıyla birlikte kendimizle, dünyayla ve başkalarıyla yeni ilişki biçimlerinin nasıl kök saldığını anlamak önemli görünmektedir. Siberpsikoloji bu yeni sorgulama alanı ile ilgilenmektedir. Siberpsi-

¹ Dr. Psk., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, kbrkoc@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, eyavuz@istanbul.edu.tr

içine çekiyor gibi görünmektedir. Kullanıcılar, platformların çeşitli işlevleri aracılığıyla kendilerini çevrimiçi olarak ifade etmeye teşvik edilen benzersiz bireyler olarak ele almakta ve reklamcılara veri profilleri olarak satılmaya rıza göstermektedirler. Sosyal medya platformları, kullanıcılarını bağladığı bu çifte mekanizma sebebiyle sapkın bir eğilime sahip olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Psikanalist Masut Khan, sapkın öznenin nesnesinin kendisi ile öteki arasında, fantezi ile gerçeklik arasındaki bir alanda bulunduğunu ileri sürmüştür. Bu nedenle, icat edilebilir, manipüle edilebilir, kullanılabılır ve istismar edilebilir, tahrip edilebilir ve atılabilir, el üstünde tutulabilir ve idealize edilebilir, simbiyotik olarak özdeşleştirilebilir ve aynı anda yok edilebilir konumda bulunmaktadır (44).

Kullanıcı ve sosyal medya platformunun kesişim noktalarındaki bu ara alan, bireysel kimlik duygumuz ile dijital medya alanlarında ve diğerlerinin gözünde kim olduğumuz arasındaki kopuşu sembolize etmektedir. Öteki tarafından aynı anda hem sevilmiş hem de araçsal olarak kullanılmış olma gibi bir durum kendisini göstermektedir. Bu anlamda bu makale, dijital dünyada kullanıcılar ve platformlar arasındaki belirli dinamiklere vurgu yaparak, deneyimlenen bu ilişkinin psikanalitik kuramsal perspektiften sapkınlıkla olan olası bağını sorgulamakta ve dijital alandaki şiddeti tartışmak açısından önemli bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

KAYNAKLAR

1. Tisseron, S., Tordo, F. (2020). Cyberpsychologie, le tournant. L'avenir de la psychanalyse est-il dans une cyber-psychanalyse? *Psychologie Clinique*, 49, 5-6.
2. Tisseron, S. (2018). *Petit traité de cyber psychologie*, Le Pommier, Paris.
3. Tisseron, S. (2020). Cinq concepts fondamentaux de la cyberpsychologie. *Psychologie Clinique*, 49, 7-15.
4. Tordo, F. (2020). Cybersexualité. De la trans@sexualité aux métamorphoses de l'identité de genre sexuel. *Psychologie Clinique*, 49, 16-28.
5. Bouchard, S. (2016). Qu'est-ce que la cyberpsychologie? *Rhizome*, 61, 17-18
6. Tordo F. (2019). Le Moi-cyborg. *Psychanalyse et neurosciences de l'homme connecté*, Dunod, Paris.
7. Bass, H., Tisseron, S., Tordo, F. (2021). Cyberpsychologie et cyberpsychanalyse : quel avenir pour l'homme connecté ? *Le Journal des psychologues*, 383, 47-53.
8. Haza, M. (2020). Sexualité et numérique : illusion de toute-puissance ? *Psychologie Clinique*, 49, 29-39.
9. Bydlowski, M. (2001). Le regard intérieur de la femme enceinte, transparence psychique et représentation de l'objet interne, *Devenir*, 13, 41-52.
10. Smadja, C. (2019). Le Temps Calme, *Revue française de psychosomatique*, 55, 5- 18.
11. Şener, G., Dirini, İ., Temur, N., Ahi, Ş., Uyanık, Ş. (2019). *Cinsiyetçi dijital şiddetle mücadele rehberi*, Alternatif Bilişim Derneği, Ankara.
12. Özdemir, J. (2019). Otoriter Kimlik Yapısının Flört Şiddeti Üzerine Etkisi: Çukurova Üniversitesi Adana Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
13. Polat, O. (2016). Şiddet, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (1): 15-34.

14. Kaplan, B. (2020). Şiddetin Toplumsal Taşıyıcısı Olarak Flört Şiddeti: Ankara Örneği, *Kent Akademisi*, 13: 3, 526-538.
15. Cebecioglu, G., Altıparmak, İ. B. (2017). Dijital Şiddet: Sosyal Paylaşım Ağları Üzerine Bir Araştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 423-431.
16. Hazelwood, S. D., Koon-Magnin, S. (2013). Cyber stalking and cyber harassment legislation in the United States: A qualitative analysis. *International Journal of Cyber Criminology*, 7(2), 155-168.
17. Chrisholm, J. F. (2006). Cyberspace violence against girls and adolescent females. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1087(1), 74-89.
18. Halifeoğlu, S. (2021). Aile içi şiddet, *Şiddet ve Yıkıcılık*, Psikanaliz Defterleri 6, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul. 155-163.
19. Freud, S. (1938). *Résultats, idées, problèmes* (çev. J. Laplanche ve diğ.), PUF, Paris, 1985
20. Roussillon, R. (2021). Erken travma ve yıkıcılığın alevlenmesi, *Şiddet ve Yıkıcılık*, Psikanaliz Defterleri 6, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul. 31- 42.
21. Laplanche, J., Pontalis, J. B. (1973). *The Language of Psycho-Analysis*, London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.
22. İkiz, T. (2017). Perversiyonlar, *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 28, Bağlam Yayınları, İstanbul.
23. Zabcı, N. (2017). Narsisistik sapkınlıkta nesne ilişkileri, *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 28, Bağlam Yayınları, İstanbul. 29-35.
24. Hurni, M., Stoll, G. (1997). *L'amour de la haine L'Harmattan*, Paris.
25. Klein, M. (1975). Envy and Gratitude (1957). *Envy and Gratitude and Other Works 1946–1963*. 104:176-235
26. Freud, S. (1927). Le fétichisme, *La Vie Sexuelle*, PUF, Paris.
27. Freud, S. (1905). *Cinsellik üzerine üç deneme*, Payel Kitaplığı, İstanbul, 2006.
28. Winnicott, D. W. (1965). *The maturational process and facilitating environment*, Studies in the theory of emotional development. New York, International Universities Press.
29. Freud, S. (1920). *Haz ilkesinin ötesinde* (çev. A. N. Babaoğlu), Metis yayınları, İstanbul, 2020.
30. Zabcı, N (2021). Şiddet Dürtüsünden Zorbalığa: Teknolojik Araçların Etkisi, *Şiddet ve Yıkıcılık*, Psikanaliz Defterleri 6, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul. 193-201.
31. Barahona, R. (2008). Perversion: Psychoanalytic perspectives, *Perspectives on Psychoanalysis*, London, Karnac Books, 157-166.
32. Birdal, S. (2017). Zebercet: Dürtü kuramından perversiyona bakış, *Yansıtma Dergisi Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 28, Bağlam Yayınları, İstanbul. 37-44.
33. Oral, G. (2018). Psikanalizin perversiyona bakışının değerlendirilmesi. *Adli Tıp ve Psikanaliz, Türkiye Klinikleri*. Ankara. 28-32.
34. Eiguer, A. (1989). *Le pervers narcissique et son complice*, Dunod, Paris.
35. Racamier, P. C. (1978). Les paradoxes du schizophrene, *Revue française de psychanalyse*, 42, 877-970.
36. Knafo, D., Lo Bosco, R. (2017). *The Age of Perversion: Desire and Technology in Psychoanalysis and Culture*. London, Routledge.
37. Semerene, D. (2016). The Female Target: Digitality, Psychoanalysis and the Gangbang, *Communication and Media*, 11 (38), 217–242.
38. Kavka, M. (2009). *Reality Television, Affect and Intimacy. Reality Matters*. Basingstoke, Palgrave Macmillan.
39. Bratich, J. (2011). *Affective Convergence in Reality Television. A Case Study in Divergence Culture*, Flow Television in the Age of Media Convergence, London, Routledge, 55–74.
40. Johanssen, J. (2019). *Psychoanalysis and Digital Culture, Audiences, Social Media, and Big Data*, Routledge, New York.

41. nzieu, D. (2016). *The Skin-Ego*, A New Translation by Naomi Segal, London, Karnac Books.
42. Bach, S. (1994). *The Language of Perversion and the Language of Love*, Northvale, NJ, Aronson.
43. Stein, R. (2005). Why Perversion? "False Love" and the Perverse Pact. *International Journal of Psychoanalysis*, 86, 3, 775–799.
44. Khan, M. (1979). *Alienation in Perversions*. New York, International Universities Press.
45. Celenza, A. (2014). *Erotic Revelations: Clinical Applications and Perverse Scenarios*. London, Routledge.
46. McDougall, J. (1972). Primal Scene and Sexual Perversion, *International Journal of Psychoanalysis*, 53, 371–384.
47. Ogden, T. (1996). The Perverse Subject of Analysis. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 44, 4, 1121–1146.